

Rapport Nr. 0589

Archeologienota

Sint-Pieters-Leeuw, Hendrik Vanhouchestraat
Programma van Maatregelen

Inhoud

Inhoud.....	2
1 Administratieve gegevens	1
2 Gemotiveerd advies	2
2.1 Aanleiding vooronderzoek.....	2
2.2 Resultaten vooronderzoek	2
2.3 Afweging noodzaak verder vooronderzoek	9
3 Programma van maatregelen	10
4 Lijst met figuren.....	13
5 Bibliografie	13

1 Administratieve gegevens

Projectcode J. Verrijckt		2021-054
Projectcode Onroerend Erfgoed		2021B341
locatie	Provincie	Vlaams-Brabant
	Gemeente	Sint-Pieters-Leeuw
	Straat	Van Houchestraat
Kadastrale gegevens	Gemeente	Sint-Pieters-Leeuw
	Afdeling	3
	Sectie	I
	Percelen	241G
Coördinaten	Noordoost	X: 141092.32 Y: 162993.14
	Noordwest	X: 141081.36 Y: 162955.57
	Zuidoost	X: 141188.59 Y: 162901.92
	Zuidwest	X: 141134.97 Y: 162847.99
Oppervlakte plangebied		8207 m ²
Oppervlakte bodemingreep		1963 m ²
Erkend Archeoloog		2015/00053 Jeroen Verrijckt

2 Gemotiveerd advies

2.1 Aanleiding vooronderzoek

De aanleiding van het bureauonderzoek vormt de geplande bouw van een lokaal dienstencentrum en kinderdagverblijf met bijhorende parking aan de Hendrik Vanhouchestraat. Dit bureauonderzoek is de eerste stap in het archeologisch vooronderzoek met het oog op het bekomen van een archeologienota in het kader van het Onroerenderfgoeddecreet (decreet van de Vlaamse Regering 12 juli 2013) en het Onroerenderfgoedbesluit van de Vlaamse Regering van 16 mei 2014. Meer informatie over de aanleiding van het vooronderzoek is terug te vinden in het verslag van maatregelen.

2.2 Resultaten vooronderzoek

Tijdens het vooronderzoek zonder ingreep in de bodem kon enkel het bureauonderzoek uitgevoerd worden. Op basis van dit vooronderzoek zonder ingreep in de bodem was het mogelijk om met voldoende zekerheid een uitspraak te doen over de aanwezigheid en waarde van archeologisch erfgoed op het terrein.

Historische gegevens werden door middel van bronnenonderzoek en cartografisch onderzoek verworven. Cartografisch onderzoek heeft aangetoond dat het plangebied een lange geschiedenis kent als akker- en/of weiland dat gelegen was langs één van de invalswegen richting de dorpskern van Sint-Pieters-Leeuw. Op de topografische kaart is er vanaf 1904 bebouwing te zien binnen het plangebied. Tussen 1904 en 2014 zal er bebouwing bij komen en afgebroken worden (fig. 3). Volgens de kelder- en funderingsplannen van het rusthuis weten we dat de fundering tussen ca. 2 m à 3,3 m onder het maaiveld aanwezig was. We kunnen er dus vanuit gaan dat het aanwezige bodemarchief in deze zone onherroepelijk vernietigd werd bij de aanleg en afbraakwerkzaamheden van de kelder. Van de andere gebouwen die tussen 1904 – 1971 aanwezig waren binnen het plangebied, zijn geen plannen beschikbaar. Het is niet geweten in hoeverre deze bebouwingen het bodemarchief verstoord heeft. De bodemkaart van Vlaanderen karteert de zone waarbinnen deze gebouwen stonden binnen het plangebied als een OB-bodem. Deze aanduiding geeft aan dat de bodem mogelijks verstoord werd door menselijke invloed. Dit is echter een indicatie, maar kan afwijken van de realiteit.

Zowel de historische bronnen over de gemeente, die teruggaan tot de 9e -eeuw, alsook enkele materiele waarden die teruggaan tot de middeleeuwse periode, doen de verwachtingen ten opzichte van deze periode binnen en rondom de historische dorpskern van Sint-Pieters-Leeuw erg toenemen. Het plangebied zelf ligt langs één van de invalswegen richting het historisch centrum van Sint-Pieters-Leeuw. Deze weg is op de Villaret kaart reeds aanwezig. Het plangebied ligt daarmee op 200 m van de 15e -eeuwse Sint-Pieters kerk en op ca. 400 m van het 16e -eeuwse waterslot (Domein Coloma). In de nabije omgeving werden er enkele CAI-waarden vastgesteld die eveneens teruggaan tot de middeleeuwse periode. De verwachtingen voor het aantreffen van potentiële middeleeuwse sporensites binnen het plangebied zijn daarmee hoog in te schatten. Zoals eerder neergeschreven is er in 1904 voor het eerst bebouwing vast te stellen binnen de contouren van het plangebied. Net buiten het plangebied was al eerder bebouwing vast te stellen. Deze bebouwing kan mogelijks gelinkt worden aan het toenmalige klooster en de kostschool die zich in deze zone situeerde. De atlas der buurtwegen geeft aan dat zowel het plangebied alsook de site waarop deze bebouwing aanwezig was in het verleden tot één perceel te herleiden was. Dat maakt dat de verwachtingen voor het aantreffen van potentieel aanwezige sporensites uit te nieuwe tijd eveneens hoog zijn. Verder zijn er

binnen de CAI nog enkele waardes die teruggaan naar de Romeinse periode. Door de beperkte gegevens omtrent deze periode, kunnen we geen specifieke verwachting opstellen.

Het projectgebied bevindt zich volgens het Digitaal Hoogtemodel van Vlaanderen (DHM) tussen 40,57 m +TAW en 42,82 m +TAW. Het plangebied helt over een lengte van ca. 140 m in noord-zuidelijke richting af richting de *'beek'*, een waterloop die in zuid – oostelijke richting doorheen het plangebied stroomt. Het plangebied ligt in een omgeving dat gekenmerkt is door een sterk glooiend landschap met hoger gelegen leemruggen (ca. 50 +TAW) en plateaus. Het landschap wordt doorsneden door verscheidene beken, waaronder ook de *'beek'* die door het plangebied stroomt. Het plangebied zelf ligt op een gradiënt van een uitloper van één van deze leemruggen, waarop het historische centrum van Sint-Pieters-Leeuw zich situeert. De gradiënt waarop het plangebied zich situeert, helt af richting de *'beek'*-vallei. Het grootste deel van het plangebied ligt op een hoger gelegen zone van deze gradiënt, wat de verwachting voor het aantreffen van een potentiële steentijdsite drastisch verhoogd.

Binnen het plangebied heeft er vanaf begin de jaren '70 van vorige eeuw tot en met 2014 rust- en verzorgingstehuis Wilgenhof gestaan. Het betreft een T-vormig gebouw dat vrij centraal binnen het plangebied was ingepland. Via het archief van de gemeente Sint-Pieters-Leeuw, kregen we de funderings- en kelderplannen van het toenmalige gebouw. De funderingsaanzet werd op een diepte van ca. 2 m onder het maaiveld en de 3,3 m onder het maaiveld voorzien. We kunnen er dus vanuit gaan dat het bodemarchief en potentieel aanwezige archeologische waarden bij de aanleg en afbraakwerkzaamheden van de kelder onherroepelijk werd vernietigd. Uiteindelijk werd het rusthuis in 2014 afgebroken. Op basis van het bureauonderzoek kunnen we geen uitspraken doen over de omvang van de versterking. Daarnaast hebben we op basis van het bureauonderzoek geen zicht op de situering van de nutsleidingen, alsook over de omvang van de eventuele versterking die de aanleg van deze leidingen met zich mee gebracht hebben.

De opdrachtgever plant centraal binnen het plangebied de bouw van een dienstencentrum en een kinderdagverblijf. Rondom deze bebouwing worden enkele wandelpaden in beton aangelegd. De boszone in het noordelijke deel wordt optimaal behouden. De werkzaamheden binnen deze zone blijven dan ook beperkt tot de aanleg van een wandelpad doorheen deze zone. De tijdelijke parking die zich momenteel in het zuidelijke deel van het plangebied bevindt, wordt opnieuw aangelegd. Hiervoor zal de onderfundering van de huidige (tijdelijke) parking hergebruikt worden, waardoor er niet opnieuw een cunet dient uitgegraven te worden. De groenzone in het zuidelijke deel van het plangebied, langsheen *'de Beek'* blijft eveneens behouden. De opdrachtgever plant in deze zone echter wel een aansluiting met een bestaand wandelpad. De totale oppervlakte van de bodemingreep voor de bouw van het dienstencentrum en het kinderdagverblijf met bijhorende verharding telt daarmee ca. 1.963 m² (fig. 1).

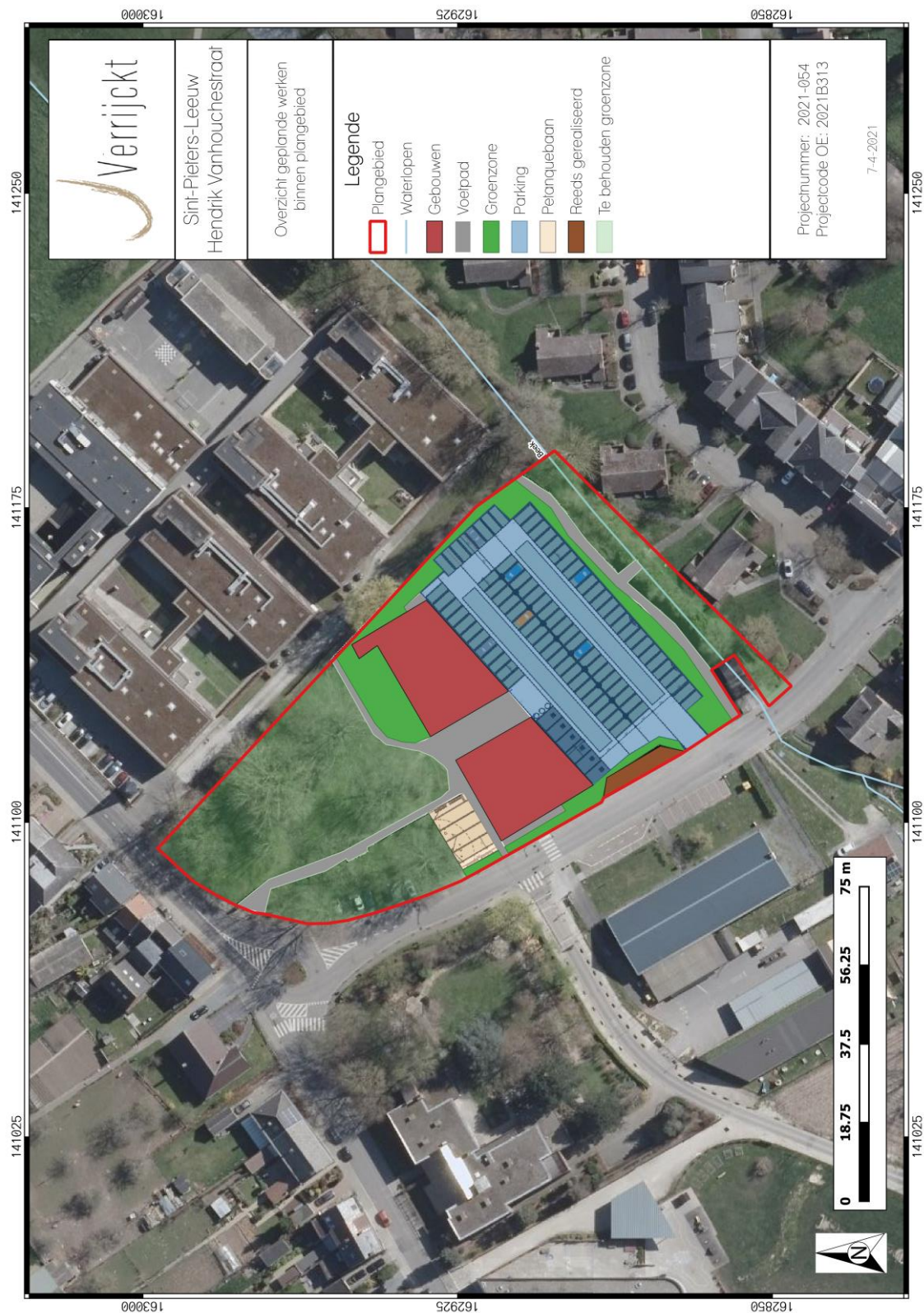
Na een uitgebreide bureaustudie waarbinnen historische, cartografische, geologische, geografische en bodemkundige bronnen werden onderzocht en teruggekoppeld aan het hedendaagse terreingebruik en de bouwplannen van de opdrachtgever kan er een hoge verwachting toegeschreven worden aan potentieel aanwezige steentijdsites en potentieel aanwezige sporensites uit de middeleeuwen en nieuwe tijd. De verwachting voor sites Romeinse periode zijn onbekend. Door de gekende versterkingen zullen archeologische waardes grotendeels verstoord zijn geraakt (fig. 9).

Vanwege de te behouden bos- en groenzone (ca. 3.128 m²), de recuperatie van de onderfundering van de parking (ca. 2.240 m²) en de aanleg van nieuwe groene ruimte in gras en lage beplanting (789 m²), is de bodemingreep voor de bouw van de twee gebouwen en de aanleg van de

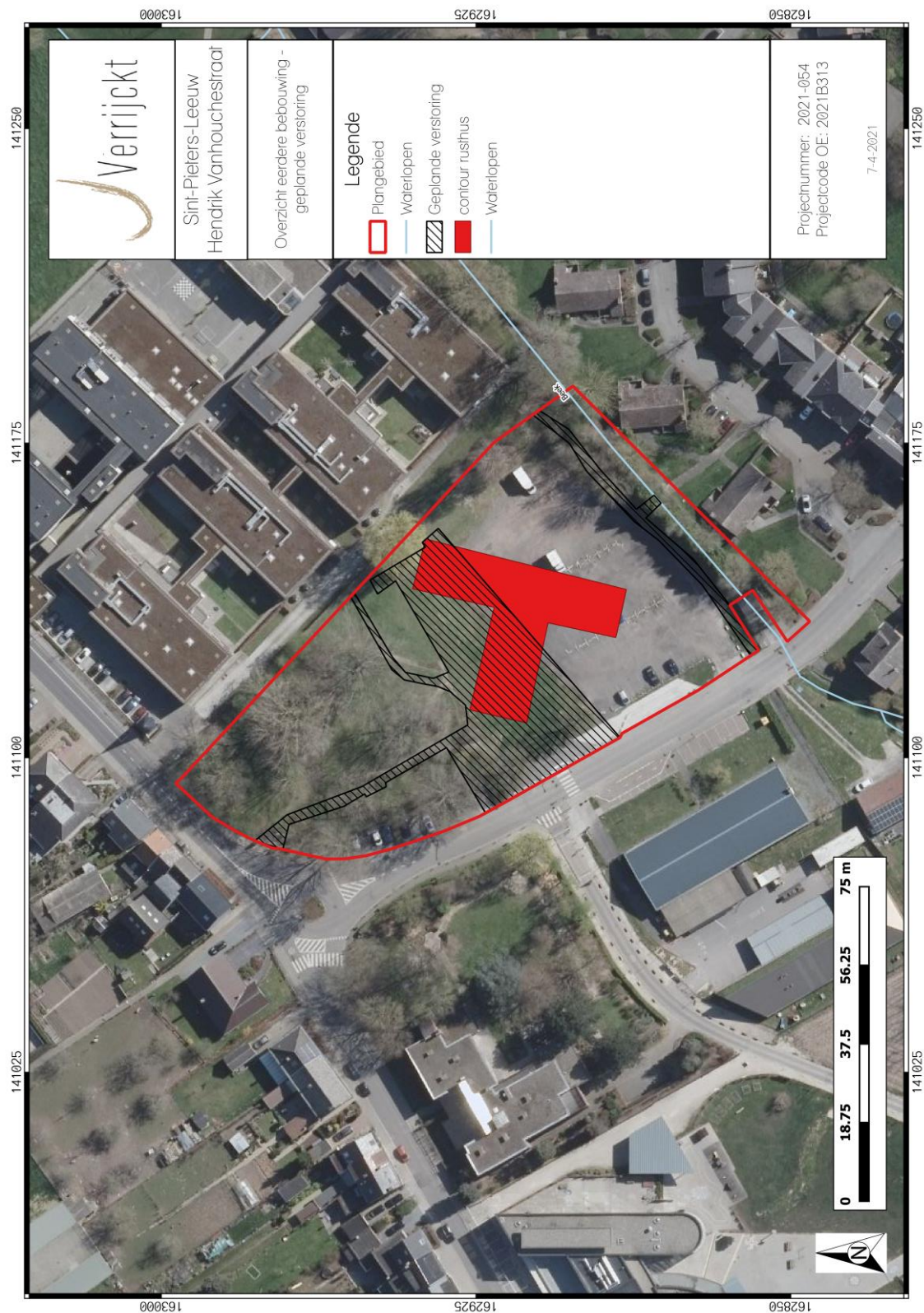
wandelpaden beperkt tot 1.963 m². Het onderzoeksgebied kan daarmee teruggebracht worden naar een oppervlakte van 1.963 m².

Uit de resultaten van het bureauonderzoek weten we dat het plangebied al eerder bebouwd was. Enkel van de laatste bebouwing, het toenmalige rusthuis, zijn plannen beschikbaar. Op de plannen zien we dat het toenmalige rusthuis beschikte over een kelder met een diepte van 2 m – 3,3 m onder het maaiveld (fig. 2). Over de twee voorgaande bebouwingen in het oostelijke deel van het plangebied is weinig geweten (fig. 4). Gezien de nieuwe bebouwing wordt gepland in de zone waarin het rusthuis stond, kunnen we er vanuit gaan dat de bodem binnen deze zone reeds grotendeels verstoord is door de kelder van het toenmalige rusthuis. Daarnaast situeert de verstoring zich zodanig, dat deze vrij centraal in de geplande bouwzone is gelegen.

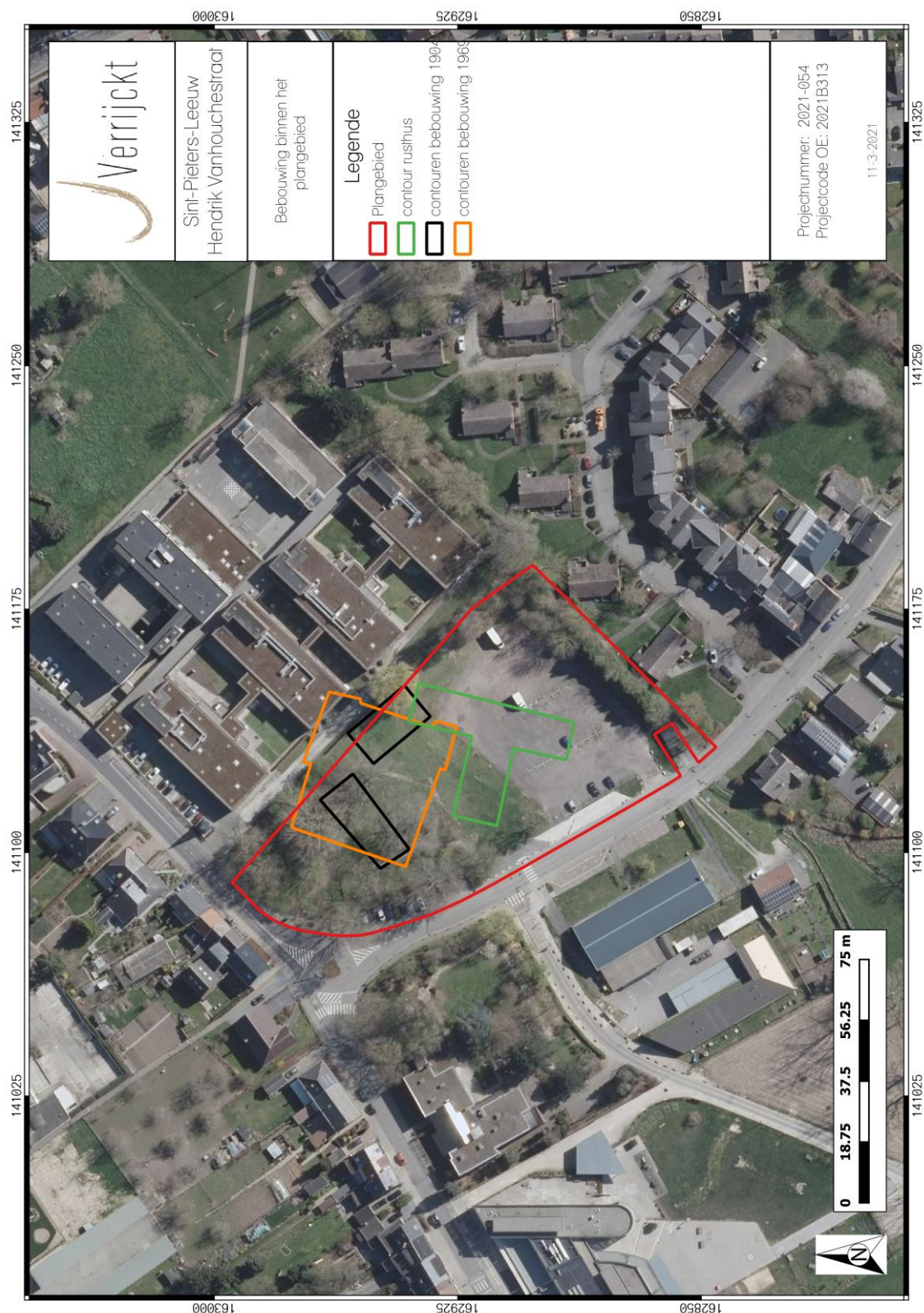
Het archeologisch potentieel tot kenniswinst van het terrein is te klein om, met het oog op de kostenbatenanalyse, verder archeologisch onderzoek te adviseren. J. Verrijckt bvba adviseert de vrijgave van het plangebied.

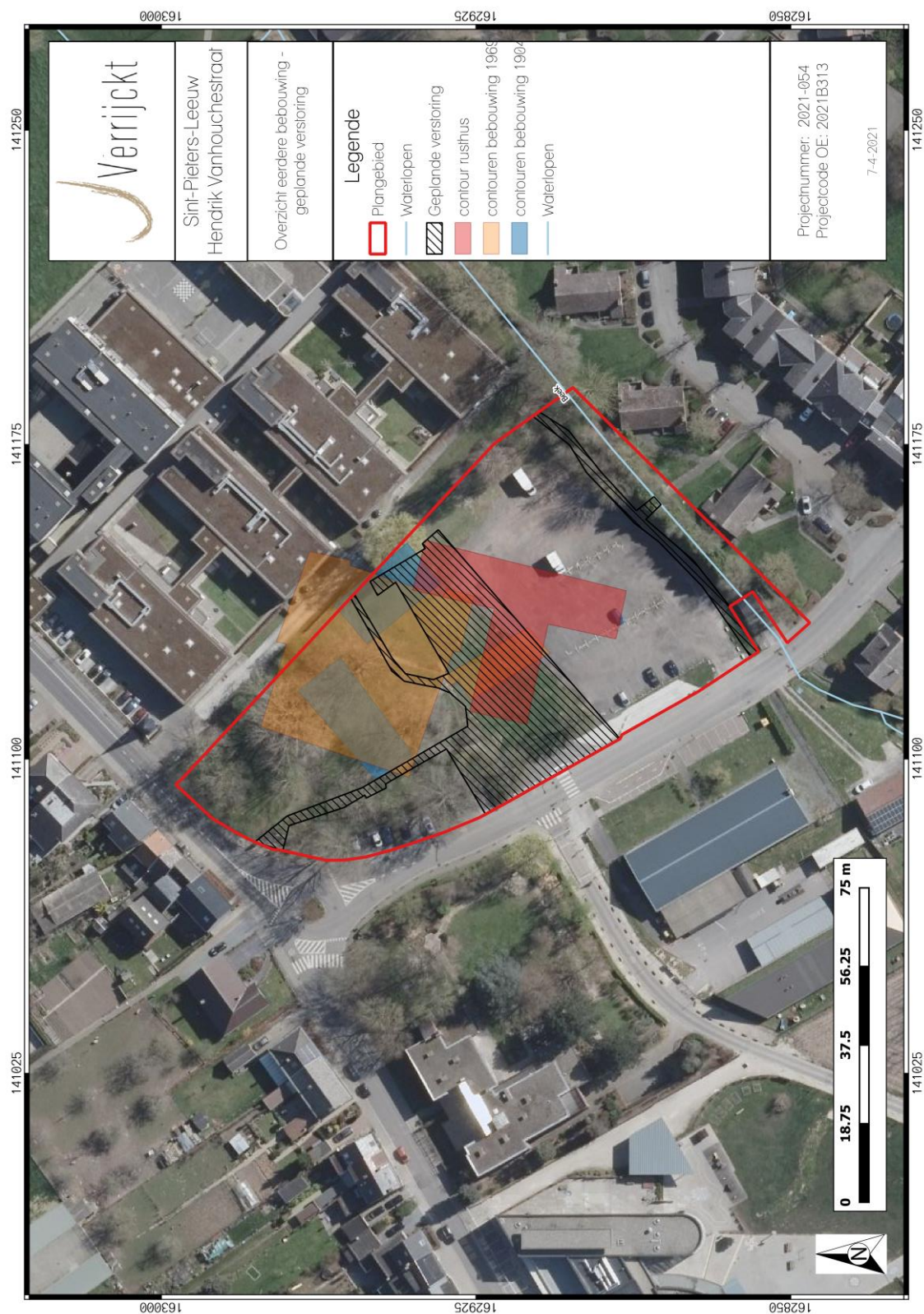
Figuur 1: Overzicht toekomstige invulling plangebied

Figuur 2: Contouren kelder rusthuis op geplande verstooring

Figuur 3: Eerdere bebouwing binnen het plangebied

Figuur 4: overzicht gekende verstooring met geplande verstooring

2.3 Afweging noodzaak verder vooronderzoek

Na een uitgebreide bureaustudie waarbinnen historische, cartografische, geologische, geografische en bodemkundige bronnen werden onderzocht en teruggekoppeld aan het hedendaagse terreingebruik en de bouwplannen van de opdrachtgever, kan geconcludeerd worden dat de oppervlakte waarbinnen de bodemingreep wordt gepland, eerder beperkt is tot een oppervlakte van ca. 1.963 m². Uit het bureauonderzoek is gebleken dat het toenmalige rusthuis zich eveneens in deze zone situeerde. Uit de plannen weten we dat er een kelder aanwezig was onder de volledige oppervlakte van het rusthuis. De kelder was voorzien op een diepte tussen de 2 m en 3,3 m onder het maaiveld. Op basis van het kelderplan kunnen we er vanuit gaan dat de zone waarbinnen de werkzaamheden gepland zijn, reeds gedeeltelijk verstoord zijn geraakt bij de bouw en afbraakwerkzaamheden van het toenmalige rusthuis.

Verder blijven de geplande werkzaamheden in de boszone beperkt tot de aanleg van een wandelpad. Aangezien de boszone bewaart dient te blijven, is verder onderzoek op basis van de resultaten van het proefsleuvenonderzoek niet mogelijk.

Gezien bovenstaande gegevens kunnen we stellen dat de kenniswinst die potentieel te vergaren is uit vervolgonderzoek binnen de contouren van het plangebied eerder beperkt. Met deze reden adviseren we op basis van deze bureaustudie geen vervolgonderzoek binnen de contouren van het plangebied.

3 Programma van maatregelen

Op basis van het uitgevoerde bureauonderzoek kan geconcludeerd worden dat er geen vervolgonderzoek noodzakelijk is. Op basis van het uitgevoerde bureauonderzoek is met voldoende zekerheid een uitspraak te doen over de aanwezigheid en waarde van archeologisch erfgoed, het potentieel op kennisvermeerdering en de haalbaarheid van eventueel verder onderzoek.

Deze beslissing steunt op onderstaande redenering:

- Voldoende info aanwezigheid site: Ja.
- In de zone waarbinnen de opdrachtgever de bouw van een lokaal dienstencentrum en een kinderdagverblijf voorziet met bijhorende verharding plant (ca. 1.963 m²), situeert zich in de zone waarbinnen het toenmalige rusthuis was gevestigd. Het rusthuis was volledig onderkelderd. Volgens het kelderplan bevond de kelder zich op een diepte tussen de 2 m en 3,3 m onder het maaiveld. We kunnen er dus vanuit gaan dat het bodemarchief reeds verstoord werd in de zone waar de kelder zich bevond.

De totale oppervlakte van de geplande bouwwerkzaamheden en de aanleg van de wandelpaden bedraagt ca. 1.963 m². De kelder van het rusthuis ligt deels in deze zone, waardoor we kunnen stellen dat er ca. 490 m² (oftewel 30%) van deze zone reeds verstoord werd. De kelder van het rusthuis is zo gepositioneerd op het plangebied, dat de ruimte waarbinnen potentieel vervolgonderzoek kan plaatsvinden, eerder beperkt is. De zuidwestelijke zone (zone 1) waarbinnen eventueel vervolgonderzoek zou kunnen plaatsvinden, heeft een oppervlakte van ca. 718 m² (fig. 5). De afstand tussen de zuidwestelijke hoek van het rusthuis en de zuidwestelijke perceelsgrens (lijn 1), bedraagt ca. 13 m (fig. 5). De afstand tussen de zuidoostelijke en noordwestelijke grens (lijn 2) van het potentieel te onderzoeken gebied bedraagt ca. 35 m (fig. 5). De oostelijke zone (zone 2) waarbinnen potentieel vervolgonderzoek kan plaatsvinden, heeft een oppervlakte van ca. 356 m² (fig. 5). De afstand tussen het rusthuis en de noordelijke grens van het potentieel onderzoeksgebied bedraagt ca. 16 m (lijn 3). Van westelijke richting naar het oosten bedraagt de afstand ca. 38 m (lijn 4). In deze zone situeerde zich eveneens de bebouwing uit 1904 en 1969.

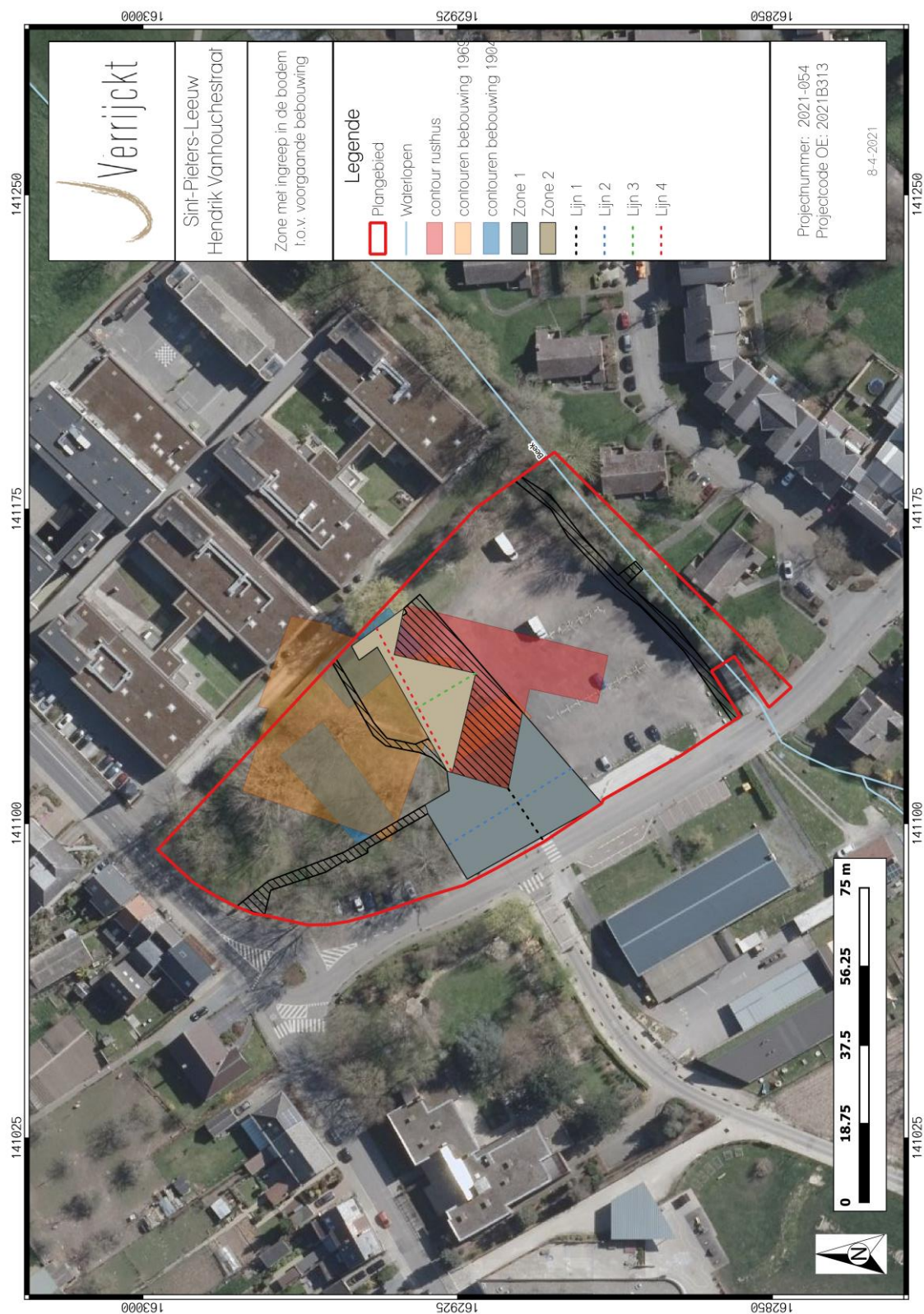
Mocht er vervolgonderzoek worden voorgeschreven, zou het te onderzoeken gebied een totale oppervlakte kennen van ca. 1.000 m². Om een voldoende dekking te bekomen van 10% proefsleuven en 2,5 % kijkvensters, dient er voor 100 m² proefsleuven aangelegd worden en 25 m² kijkvensters worden aangelegd. Dit komt overeen met ca. 50 m aan proefsleuven van 2 meter breed. De potentiële kenniswinst die in deze situatie uit vervolgonderzoek kan voortvloeien, is beperkt. De contouren van de kelder van het rusthuis situeert zich zo, dat het kosten baten gewijs niet verantwoord om in deze situatie vervolgonderzoek voor te schrijven.

- De boszone blijft op de aanleg van het voetpad na, onaangeroerd. De opdrachtgever wil de bomen binnen deze zone optimaal behouden. Met deze reden wordt het voetpad zo aangelegd, dat de groeikansen van de bomen optimaal gewaarborgd blijven. Indien er een proefsleuf doorheen deze zone getrokken wordt, zal deze enkele kroonprojecties doorkruisen. Hierdoor bestaat de kans dat de aanwezige boomwortels beschadigd raken, waardoor de te bewaren bomen mogelijks beschadigd worden. Daarnaast zou de potentiële

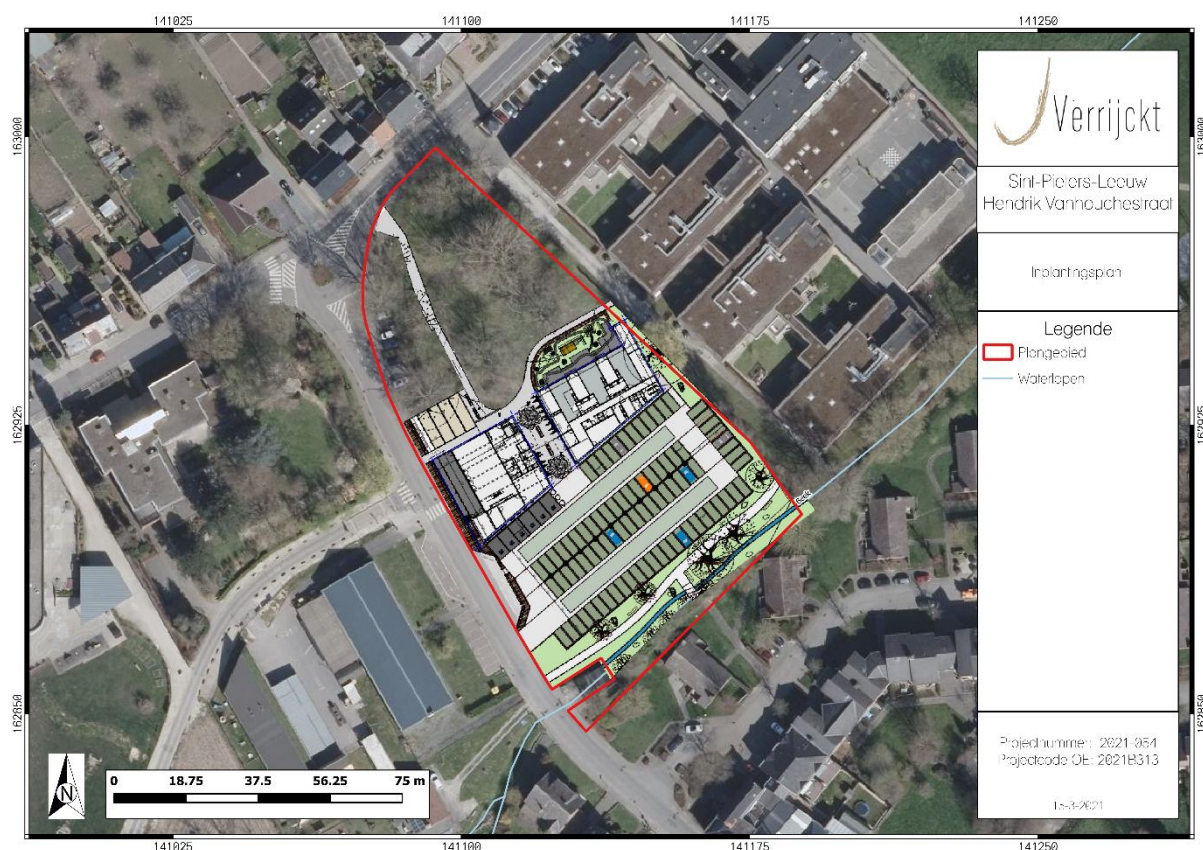
kenniswinst op basis van vervolgonderzoek in deze zone eerder miniem zijn aangezien de geplande bodemingreep in deze zone beperkt is tot een voetpad van ca. 1,80 m – 2 m breed en ca. 0,5 m diepte.

- De onderfundering van de huidige (tijdelijke) parking wordt hergebruikt voor de aanleg van de nieuwe parking. Hierdoor is er geen bodemingreep vereist in deze zone voor de aanleg van de parking.

Indien tijdens de werkzaamheden toch archeologische resten worden aangetroffen, blijven de bepalingen voor het melden van toevalsvondsten van kracht. Deze bepalingen zijn terug te vinden in artikel 5.4.1 van het Onroerenderfgoeddecreet. Eventuele toevalsvondsten dienen binnen drie dagen na ontdekking gemeld te worden bij Onroerend Erfgoed.

Figuur 5: Overzicht potentieel onderzoeksgebied voor vervolgonderzoek

Figuur 6: Plangebied met weergave van toekomstige inplanting op orthofoto¹

4 Lijst met figuren

Figuur 1: Overzicht toekomstige invulling plangebied	5
Figuur 2: Contouren kelder rusthuis op geplande verstoring	6
Figuur 3: Eerdere bebouwing binnen het plangebied	7
Figuur 4: overzicht gekende verstoring met geplande verstoring	8
Figuur 5: Overzicht potentieel onderzoeksgebied voor vervolgonderzoek	12
Figuur 6: Plangebied met weergave van toekomstige inplanting op orthofoto	13

5 Bibliografie

BORSBOOM, A. & P. VERHAGEN, 2012. KNA Leidraad Inventariserend Veldonderzoek Deel: Proefsleuvenonderzoek (IVO-P). SIKB

¹ AGIV 2018e